

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Altmış Dokuzuncu İnikat

25 . V . 1960 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	568	hasiyle mezceden Muvakkat Encümen
2. — Bu zabıt hulâsası	580	mazbatasının ruznameye alınmasına dair
3. — Havale edilen evrak	569	takriri (2/366, 4/211) 569:572,572:575
4. — Yoklama	569	6. — İkinci defa reye konulan mad-
5. — Takrirler	569	deler 575
1. — Sivas Mebusu Turhan Feyzioğlu		1. — 6115 sayılı Kanunun 7348 sayılı
ve iki arkadaşının, Milletvekilleri Seçimi		Kanunla tadil edilmiş olan 5 nci maddesi
Kanununun bâzı maddelerinin tadiline dair		ile aynı kanunun 6 ve 8 nci maddelerinin
kanun teklifini bu husustaki kanun lâyi-		tadili hakkında Kanun (1/534) 575,578,579,
		581:585

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Birinci Celse

Vazife ile yurt dışına giden Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun aydetine kadar kendisine, Dahiliye Vekili Namık Gedik'in vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi okundu.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası tarafından Kromit Limitet Şirketiyle kurucusuna açılan kredi münasebetiyle tahkikat yapılmak üzere vazifelendirilen Adliye Encümenine, bir mehil daha verilmesine dair Adliye Encümeni Riyaseti tezkeresi okundu ve 18 Mayıs 1960 tarihinden itibaren edilmek üzere 30 Haziran 1960 tarihine kadar mehil verilmesi kabul edildi.

Millî emniyet hizmeti teşkilât kanunu lâ-yihasını görüşmek üzere bir Muvakkat Encümen kurulması kabul olundu.

6115 sayılı Kanunun 7348 sayılı Kanunla tadil edilmiş olan 5 nci maddesi ile aynı kanunun 6 ve 8 nci maddelerinin tadili hakkındaki kanun lâ-yihasının müzakeresine başlandı.

Gündem dışı vâkı söz talepleri dolayısıyla sağ taraftan yapılan gürültüler, Riyasetin ikazlarına rağmen devam ettiğinden,

İnikada bir saat ara verildi.

İkinci Celse

Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı ve Ankara Mebusu Avni Doğan'ın, tahkikat talebini mutazammın takriri okundu.

6115 sayılı Kanunun 7348 sayılı Kanunla tadil edilmiş olan 5 nci maddesi ile aynı kanunun 6 ve 8 nci maddelerinin tadili hakkındaki kanun lâ-yihasının müzakeresi bitirilerek heyeti umumiyesi açık oya arz edildi.

Tapulama kanunu lâ-yihasının maddeleri üzerindeki görüşmelere devam olundu.

Açık oya arz edilen kanun lâ-yihası için toplanılan reylerin tasnifi neticesinde nisabolduğu anlaşıldığından ikinci defa reye sunulacağı Riyasetçe tebliğ edildi.

25 . V . 1960 Çarşamba günü saat 15,00 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili

Kâtip

Bursa Mebusu

Antalya Mebusu

Agâh Erozan

Attilâ Konuk

Kâtip

Kayseri Mebusu

Hakkı Kurluel

3. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Mazbatalar

1. — Münakalât Vekâletinin hâzarda idare etmekte olduğu münakale ve muhabere ve mürasele işlerinin umumi veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair olan 4655 sayılı Kanunun bazı maddelerinin tadili ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun lâ-yihası ve Millî Müdafaa, Münakalât ve Dahiliye encümenleri mazbataları (1/312) (Ruznameye)

2. — İdare âmirleri Konya Mebusu Reyhan Gökmenoğlu ve Samsun Mebusu Ekrem Anıt'ın, 1960 malî yılı Muvazenci Umumiye Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Bütçe Encümeni mazbatasını (2/451) (Ruznameye)

3. — Bursa Mebusu Hilâl Ülman ve iki arkadaşının, 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 40 ve 41 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Muvakkat Encümen mazbatasını (2/416) (Ruznameye)

4. — 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 7053 sayılı Kanunla muaddel 35 nci maddesinin 3 fıkrasının kaldırılmasına dair kanun lâ-yihası ve Muvakkat Encümen mazbatasını (1/487) (Ruznameye)

5. — İstanbul Mebusu Selim Erengil ve 4 arkadaşının, 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 73 nci ve 6428 sayılı Kanunla muaddel 166 nci maddelerinin tadili hakkında kanun teklifi ve Muvakkat Encümen mazbatasını (2/425) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

REİS — Reisvekili Ağâh Erozan

KÂTIPLER : Hakkı Kurlmel (Kayseri), Attilâ Konuk (Antalya)

REİS — Celseyi açıyorum, yoklama yapılmaktadır efendim.

4. — YOKLAMA

(Gaziantep mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyetimiz vardır, müzakereye başlıyoruz efendim.

HÜSEYİN BALIK (Zonguldak) — Gündem dışı söz istiyorum. (Sağdan, «gündem dışı söz istiyoruz» sesleri)

5. — TAKRİRLER

1. — Sivas Mebusu Turhan Feyzioğlu ve 2 arkadaşının, Milletvekilleri seçimi Kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun teklifini bu husustaki kanun lâyihasıyla mezceden Muvakkat Encümen mazbatasının ruznameye alınmasına dair takriri (2/366, 4/211)

REİS — Takriri okuyoruz efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Memleketin içinde bulunduğu huzursuzluğun sona ermesi için tek çare, bir an önce eşit, serbest ve dürüst seçimlerin yapılmasıdır.

Mevcut kütüklerle emniyetli seçim yapılamayacağı Hükümet tarafından Mecliste ikrar edilmiştir. Hattâ bu kütüklerle dürüst seçim yapılamayacağı gerekçesi ile, muhtar ve belediye seçimleri tehir edilmiştir.

Seçim kütüklerinin ıslahını temin maksadıyla Meclis Başkanlığına sunduğumuz bir kanun teklifi, aynı mevzudaki Hükümet lâyihasıyla birlikte bir geçici komisyona havale edilmiş idi. Geçici komisyon bu konudaki müzakerelerini bitirmiş ve birlikte müzakere ettiği iki metni mezceden bir mazbata hazırlamış bulunmaktadır. Bu mazbatanın çoktan tabedilmiş olması da lâzumdur.

Memleketimizin başlıca dâvası olduğuna inandığımız eşit ve serbest ve dürüst seçim yoluyla huzuru tesis hedefine bir an önce ulaşmak için, ilk merhale olarak seçmen kütükle-

ri konusundaki teklifimizle ilgili Geçici Komisyon mazbatasının Meclis gündemine alınmasını İftüzüğün 36 nci maddesi gereğince arz ve teklif ederiz.

21. V. 1960

Sivas Mebusu
Turhan Feyzioğlu
Erzincan Mebusu
Âdil Sağiroğlu
Urfa Mebusu
Atalay Akan

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Söz rica ediyorum.

REİS — Takrir sahiplerinden Turhan Feyzioğlu. Buyurun, efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Muhterem arkadaşlarım, bir müddet önce verdiğimiz ve bugün okunmuş olan takrirdede belirttiğim gibi, memleketin Anayasa dışı tutunu yüzünden sürüklendiği vahim buhranın hal yolu, mümkün olduğu kadar çabuk, eşit, serbest ve dürüst seçimlerin yapılmasıdır. Bu kanaatimin bir ifadesi olarak Büyük Meclise şimdi okunan takriri arz etmiş bulunuyorum. Bu takririn mevzuu : Daha evvel Meclisi Geçici Komisyona havale etmiş bulunduğu ve komisyonda karara bağlanan kanun teklifimizin gündeme alınması suretiyle Seçim Kanununun ıslahıdır. Hepinizin bildiğimiz gibi, 1957 seçimlerinde başlıca şikâyet konularından biri seçmen kütükleri olmuştur. Bugünkü seçmen kütükleriyle emniyetli, dü-

rüst bir seçime imkân bulunmadığı, 1957 de sabit olmuştur. Bu hakikat o kadar açık bir şekilde meydana çıkmıştır ki, Meclisin her iki tarafında yer almış bulunan milletvekilleri bu hakikat üzerinde ittifak etmişlerdir. Seçmen kütüklerinin ıslahı gerektiği kanaati, unumi bir kanaat halindedir... (Demokrat Parti sıralarına hitaben) Sabırsızlandınız. (Soldan, «Devam», «Devam» sesleri) Seçmen kütüklerinin ıslahı lâzımgeldiği hakikatını bu Meclis ittifakla kabul etmiştir. Hattâ iki defa, mahalli seçimler, - Belediye ve muhtar seçimleri - mevcut kütüklerle dürüst bir seçim yapılamıyacağı gerekçesiyle tehir edilmiştir. Dahiliye Encümeni mazbatasında mevcut kütüklerle emniyetli seçim yapılamıyacağı hususu ikrar olunmuştur. Bu mazbatanın müzakeresi sırasında, Hükümet de görüşünü açıklamış, Dahiliye Vekili ve Adliye Vekili bu kürsüye gelerek mevcut kütüklerle emniyetli ve dürüst bir seçimin yapılamıyacağını Hükümet adına kabul etmişlerdir. Bunların ıslahı için bir tasarı getirip kütüklerin âcilen ıslahı eihetine gideceğiz, demiştir. Filhakika Hükümet bir tasarı getirdi ve biz de bu konuda bir teklif sunduk. Büyük Meclis bunu geçici bir komisyona havale etti. Bu tasarı ve teklif meczedilmek suretiyle, büyük kısmı itibariyle anlayış havası içinde cereyan eden müzakereler neticesinde, bir mazbata tanzim edildi. Hattâ bu mazbata tabedildi.

Ne yazık ki, bu mazbata hazırlandıktan sonra memlekette her türlü huzursuzluğun hal çaresi olarak gördüğümüz eşit, serbest ve dürüst seçim istikametinde ilk merhale, ilk adım olarak kütüklerin düzeltilmesini beklerken ne yazık ki, tam aksi istikamette son derece vahim adımlar atıldı. Ne acı bir tecellidir ki, Seçim Kanununu düzeltecek Geçici Komisyon Başkanlığını yapan milletvekilinin başkanlığı altında bu defa rejimi tam aksi istikamete götürececek bir başka encümen kuruldu. (Soldan, şiddetli gürültüler)

HAMDİ SANCAR (Denizli) — Utan, utan. (Sağdan, gürültüler)

REİS — Turhan Bey 36 ncı maddeye göre konuşun.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Hamdi Sancar Bey, hepimiz icraatımızla tarih önündeyiz. Kimin utanacağını tarih gösterecektir.

REİS — Takrir üzerinde konuşun.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, takririmizin mevzuu şudur; bugüne kadar 36 ncı maddeye müsteniden encümenlerde tetkiki gecikmiş, Meclis Heyeti Umumiyesine arzı gecikmiş tekliflerle ilgili takrirler verildiği zaman İhtisas Encümeni adına bu kürsüye gelip konuşan arkadaş ekseriya; İhtisas Encümeni tetkiklerini bitirmemiştir, der; Meclisin İhtisas Encümeni tetkiklerini bitirmediği bir mevzuda ilk müzakereyi yapması birtakım mahzurlar tevlihdendir, denir ve gündeme alma isteği umumiyetle reddedilir. Hâdisede durum bu değildir. Tüzüğü tayin ettiği müddet çoktan geçmiştir.

Üstelik İhtisas Encümeni tetkikini bitirip bir mazbata tanzim etmiştir. Bu mazbata geniş ölçüde ümit verici bir istikamette tanzim edilmiştir. Bazı noktalarda muhalif kalmış olmakla beraber seçim kütüklerinin bugünkü haline nazaran bir adım ileri gidileceği ümidini bize veren bir mazbata tanzim edilmiştir.

Büyük Millet Meclisinden istirhamım şudur : Seçim emniyeti dâvasının, serbest, eşit ve dürüst seçim dâvasının milletın başlıca dâvası olarak ortada durduğu şu günlerde, en büyük... (Soldan, gürültüler)

REİS — Beyefendi, 36 ncı madde hakkında, gündeme alınması hususunda konuşuyorsunuz, lütfen.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Takririmin esbabı mucibesini arz ediyorum, efendim. Serbest seçim dâvasının en büyük dâva olarak ortada durduğu bizzat iktidarın başında bulunan tarafından... (Arka taraflarda, sağdan ve soldan karşılıklı münakaşalar ve sıralar üzerine çıkmalar, karşılıklı işitilmeyen küfürler)

REİS — Lütfen efendim, sükûneti muhafaza edelim; rica ediyorum, yerlerinize oturun efendim. Herkes yerine beyler... Esat Mahmut Bey lütfen oturun... Karşılıklı kavga etmiyelim beyler...

NİHAT SARGINALP (Gümüşane) — Reis Bey ceza versenize...

REİS — Arkadaşlar, çok rica ediyorum; karşılıklı küfürler devam ediyor, tesbit etmek mümkün olmuyor... (Sağdan, «Reis Bey bir taraflı devam ediyor» sesleri) Lütfen efendim, sükûneti muhafaza edelim.

Turhan Bey, 36 ncı madde üzerinde konuşun, lütfen.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Muh-
terem arkadaşlar, sözlerimi hulâsa edeyim : Tak-
ririmde belirttiğim gibi, eşit ve dürüst seçimin
ilk merhalesi olarak seçmen kütüklerinin düzel-
tilmesi şarttır. Fakat bu sadece ilk adımı teşkil
edecektir. (Karşılıklı münakaşalar)

REİS — Mustafa Zeren Bey sükûneti ihlâl
etmeyiniz. (Sağdan : ceza versene Reis Bey ses-
leri)

Ceza vermem icabetse hepinize ceza vermem
lâzım, bir kişiye değil.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Reis
Bey, anlıyamadığım bir nokta şudur : Üzerinde
ittifak etmemiz mümkün olduğu kanaati ile bu
takriri hazırlayıp verdim. Memleketin bugünkü
vaziyeti, vahim bir buhran vaziyetidir. Ve ikti-
dara düşen de serbest, dürüst seçimle bu duru-
ma son vermeyi kabul etmektir. Durum budur;
bizzat, bizzat iktidar başı birkaç gün evvel İz-
mir'de bütün güçlüklerin hal yolu dürüst seçim-
dir demedi mi? Dürüst seçimden bahsetmek in-
hisarı muayyen şahıslarda mıdır? Meydanlarda
konuşma inhisarını kurdunuz, hiç değilse dürüst
seçimden bahsetmek inhisarını kurmayınız!..
(Gürültüler) Yer yer ayaklanmalar)

REİS — Turhan Bey, sadet dışı konuşma-
larınız devam ediyor. Size birinci ihtarı veriyö-
rum. (Gürültüler)

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Es-
babı mucibe arz ediyorum.

REİS — Takrifle ilgisi olmıyan mevzulara
geçiyorsunuz.

HASAN TEZ (Ankara) — (Ayağa kalkarak
ve Büyük Millet Meclisi Umumi Kâtibine hita-
ben) Sen bana müdahale edemezsin. Buna hak-
kın yoktur. Bana nasıl ihtar edebilirsin? Seni
uşak oğlu uşak. Sen bir memurken bir mebusa
nasıl hitabedebilirsin. Satılmış adam. (Soldan,
gürültüler)

Reis Bey, memur bana ihtar edebilir mi? Ri-
yaseti memur mu idare ediyor?

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Bir
noktayı Yüksek Meclise hatırlatarak sözlerime
son veriyorum.

REİS — Bir dakika Turhan Bey...

Hasan Bey, idareci arkadaşlarımız henüz ce-
zanızın bitmediğinden salonu terk etmenizi ifade
ediyorlar. Cezanız bitmemiş ise salonu terk ediniz.
(Sağdan, şiddetli gürültüler, soldan, gürültüler,
Reisin çan sesleri)

Beyefendiler, müsaade buyurun, İdare Âmiri
arkadaşımız bu maksatla müdahale ediyorlar.
Lütfen salonu terk ediniz Hasan Bey.

MAHMUT ESAT KARAKURT (Urfa) —
Riyaseti memurlar idare ediyor, bu ne demek?...

REİS — Oturunuz yeminize efendiler... (Sağ-
dan, soldan, ayakta gürültüler) Müsaade buyu-
run efendim, müsaade buyurun efendim, arkada-
şımız cezasını ikmal etmemiş olması karşısında
salonu terk etmesini rica ediyorum.

HASAN TEZ (Ankara) — Terk ediyorum.

REİS — Umumi Kâtiplikçe böyle bir ihtar
yapılmış değildir. Ve hakkı da yoktur. Yalnız
Umumi Kâtip istek üzerine durumu İdare Âmir-
lerine bildirmiş bulunmaktadır. (Sağdan, bravo
sesleri, tamam sesleri)

Turhan Feyzioğlu, buyurun, devam edin.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Muh-
terem arkadaşlarım, bir noktayı arz ederek sözle-
rimi bitirmek istiyorum.

Seçim kütüklerinin islahı hususunda Hükü-
metçe lâyiha hazırlayıp tarafımızdan teklif veril-
dikten, encümen mesaisini bitirdikten sonra, tek-
lifin gündeme alınmaması yüzünden yürürlükte
bulunan kanun mucibince memleketin her tara-
fında Nisan ayının sonunda, şu günlerde, eski
usul üzere yazılmış kütüklerin yoklaması yapıldı.
Encümende ittifakla varılan görüşe göre bu yok-
lamalarla sadece kütük kargaşalığını daha da art-
tıracak bir adım atılmıştır. Dürüst seçim husu-
sunda avutma istemiyoruz. Samimiyet istiyoruz.
Bu itibarla takririm büsbütün âcil bir mahiyet
almış bulunmaktadır. Fakat kütükle iş bitmez.
Âmme hürriyetleri tam olmadan hür seçim ol-
maz. Dürüst ve hür seçimin ilk şartı hür basının
mevduiyetidir. (Soldan, şiddetli gürültüler,
sağdan, alkışlar) Evet, başka türlü olmaz, hür ba-
sınsız hür seçim olmaz. (Soldan, şiddetli gürültü-
ler, sağdan, alkışlar) Görüyorum ki, iktidar mev-
kiinin nimetlerine sarılanlar artık hür basının
kendisine değil, sözüne bile tahammül edemiyor-
lar. Hür basını kaldırdınız sözüne bile katlana-
maz oldunuz. Bu yol, çıkar yol değildir. Yanlış
yolda ısrar etmenin vebali iktidar nimetleri uğ-
runda vatandaş hürriyetlerini ortadan kaldıran-
larıdır. (Soldan, şiddetli gürültüler, sağdan, şid-
detli alkışlar)

REİS — Bu hava içinde, gündem dışı hiç
kimseye, Riyaset takdirini kullanarak, söz verme-
yorum.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Reis Bey, söz istemiştin.

REİS — Riyaset bu hava içinde, takdir hakkını kullanarak, hiçbir arkadaşına söz vermiyecektir.

(Adana Mebusu Kasım Gülek'in kürsüye çıkması üzerine salonda şiddetli gürültüler ve kaynaşmalar) (Soldan, «in kürsüden» sesleri)

REİS — Kasım Bey, size söz vermedim. Lâuten kürsüyü terk edin.

KASIM GÜLEK (Adana) — Gündem dışı söz istedim, vermeye mecbursunuz.

REİS — Böyle bir mecburiyet yoktur. Derhal kürsüyü terk ediniz efendim.

(Soldan sağdan, şiddetli gürültüler sebebiyle, bundan sonraki tartışma ve konuşmalar zaptedilemedi) (Soldan ve sağdan kürsü önünde ve sandalya ve yumrukle şiddetli mücadeleler)

REİS — Bu vaziyet karşısında müzakereye devam etmeye imkân yoktur. İnikada bir saat ara veriyorum.

Kapanma saati : 15,20 *

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 14,30

REİS — Reisvekili Ağâh Erozan

KÂTIPLER : Hakkı Karmel (Kayseri), Attilâ Konuk (Antalya)

REİS — Celseyi açıyorum, efendim.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Takrir üzerinde söz istiyorum Reis Bey.

FARUK AYANOĞLU (Tokad) — Gizli celse mi akdediyoruz? Matbuat dahi yok efendim.

REİS — Celse alenidir. Nizamname sarıhtır. İdare âmirleri arkadaşlardan kapıların açılmasını rica ederim.

MEHMET ZEKİ TULUNAY (Malatya) — Kapılara kimseyi yaklaştırmıyorlar ki, Reis Bey. (Soldan gürültüler) (Bu sırada matbuat mensupları locadaki yerlerini aldılar) (Soldan «İşte geldiler» sesleri) (Sağdan gürültüler)

REİS (Ayağa kalkarak) — Türkiye Büyük Millet Meclisinin muhterem âzası, Riyasetin vazife görebilmesi için sükûnetin ihlâl edilmemesi lâzımdır. Mebus arkadaşlardan her hangi birisi Reislikten bir mevzu hakkında bir talepte bulunabilir. Talep hakkında Reis beyanını yapmadan gürültü çıkartmak, müdahale etmek yersizdir. Ben kapıların açılmasını İdare âmirleri arkadaşlarımızdan istedim, kapılar açıldı, matbuata mensup ve dinleyici arkadaşlarımız içeriye girmeye başladılar. Buna rağmen bu talepte ısrar, gürültü kastı ile olur ki, mebusa yakışmaz.

Muhterem âzanın Reisin ifadelerini sükûnetle dinlemesi lâzımdır.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Takrir hakkında söz istiyorum.

REİS — Takrir hakkında hükümet söz istemiştir, buyurun Vekil Bey.

DEVLET VEKİLİ İZZET AKÇAL (Rize) — Muhterem arkadaşlar; Turhan Feyzioğlu, Âdil Sağıroğlu ve Atalay Akan imzalı takrir üzerine, Reiscumhurbaşuz nezdinde bulunan Başbakanla irtibat tesis edip Hükümet adına konuşmak üzere söz istediğim sırada müessif hâdisse zuhur etti.

Serbest seçim, dürüst seçim; demokrasinin ve D. P. nin istinatgâhı ve temelidir. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar) Biz bu esere tek bir gölge getirmemek kararındayız. Bu sebeptendir ki, Hükümet olarak getirmiş bulunduğumuz ve tekliflerle birlikte konuşulan lâyihanın encümenence mazbatası hazırlanmış bulunmasına göre, gündeme alınmasını, Hükümet olarak biz de istemekteyiz. (Soldan, bravo sesleri) Bu ciheti kısaca arz ile, iktifa ederim.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Söz istiyorum Reis Bey.

REİS — Beyefendi takrir hakkında mı?

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Takririn lehinde konuşacağım.

REİS — 36 nci maddenin 3 ncü fıkrası sarıhtır. Takrir hakkında takrir sahiplerinden başkası konuşamaz.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Son söz milletvekilinindir. Hükümetten sonra milletvekili konuşur.

REİS — Burada üç imza vardır. Bu imza sahiplerinden başkası konuşamaz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Söz sıramı Bölükbaşya veriyorum.

REİS — Turhan Feyzioğlu söz istiyorsanız buyurun. Burda sıra verilemez.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Sırasımı veriyor.

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Sıramı veriyorum.

REİS — 36 nci maddeyi okuyun. Bu umumi müzakere değildir. Söz sıranızı veremezsiniz. (Soldan, reye, reye, sesleri)

REİS — Takrir sahibi arkadaşımıza söz veriyorum. (Gürültüler)

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Her iki tarafa da sükûnet rica ediyorum. Arkadaşlar, Hükümet adına konuştuğunu belirten Devlet Vekili İzzet Akçal Bey, serbest seçimin ve dürüst seçimin memleket huzurunun temeli olduğunu ileri süren takririmize iştirakle teklifi gündeme almayı Hükümet olarak biz de kabul ediyoruz, dedi. (Soldan, öyle demedi, sesleri) Biz de takrirdede sözü geçen kanun teklifinin gündeme alınmasını temenni ediyoruz, dedi.

Bir kere daha arz edeyim, takririmizin metninde bu nokta yazılıdır. Serbest ve dürüst seçimin sadece ilk merhalesi olarak bu teklifimizin kabulünü rica ediyoruz. Kütüklerin düzeltilmesi dürüst seçimin sadece bir unsurunu sağlar. Şimdi kendisinden serbest, eşit ve dürüst seçimin bütün diğer şartlarının derhal gerçekleştirileceğini bu kürsüde Hükümet adına vadetmesini bekliyoruz. Hür basın, eşit hak... (Soldan, şiddetli gürültüler) Evet, bir seçimin başta gelen şartı hür basındır. Vatandaşlara eşit muameledir. Hür basına taraftar olduğunu ifade ve vadetsin. (Şiddetli, gürültüler)

REİS — Takririniz hür basın hakkında değildir.

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Rica edirim, hür basını kaldırarak hür seçim olmaz. Bugünkü baskı rejimi içinde dürüst seçim yapılamaz. Memlekette her türlü huzursuzluğun kaynağı olan mevzuu ortadan kaldırmak istiyorum. Size huzur yolunu açmak istiyorum. Rejimi kurtarma yolunu anlatmaya çalışıyorum. Huzur yolu budur. Kardeş kavgasını önleme yolu budur. (Soldan, şiddetli gürültüler) Serbest seçim, dürüst seçim, hür basın bütün unsurları ile bu memlekete getirilmelidir. Kardeş kavgasına giden yoldan derhal dönülmeli ve dürüst ellerde dürüst seçim yapılmasını mümkün kılacak yola getirilmelidir. Vatan sizden bunu bekliyor. (Soldan, şiddetli gürültüler, sağdan, alkışlar)

REİS — Muhterem arkadaşlar, arkadaşımız takrir verdi.

DEVLET VEKİLİ İZZET AKÇAL (Rize) — Söz istiyorum, Reis Bey.

REİS — Buyurun, Hükümet her zaman söz talebedebilir.

DEVLET VEKİLİ İZZET AKÇAL (Rize) — Aziz arkadaşlarım, Muhterem Feyzioğlu huzursuzluktan bahsetti. (Soldan «ne muhterem?» sesleri) Bunun sebepleri üzerinde durmıyacağım. Fakat serbest, eşit seçimin bütün şartları ile hukuk nizamı içerisinde tahakkuk ettirerek seçime girmemizden şüphe mi ederler? (Şiddetli gürültüler)..

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Hiç inanmıyoruz, size inanmak büyük hatadır. Size inanmıyoruz.

DEVLET VEKİLİ İZZET AKÇAL (Devamla) — Serbest ve eşit seçimin ve hür seçimin vatan sathında yapılmasının en kuvvetli, en hâr taraftarı Demokrat Partidir. (Soldan alkışlar) (Sağdan : Gürültüler) Hukuk sistemi içerisinde serbest seçimden şüphelenmeye ve şimdiden yer yer, vatan sathında seçimler aleyhinde bir propaganda yapmaya lüzum yoktur. (Soldan : Bravo sesleri, şiddetli alkışlar)

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Söz istiyorum.

REİS — Beyefendi, bir müzakere esnasında değildir. Bunda ancak takrirdede imzaları bulunanlar konuşabilirler.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — İhtizükte öyle şey yoktur. Son söz mebusundur.

REİS — Beyefendi takrir sahibi olmadıkça size söz veremem. Lütfen alâkalı maddeyi okuyunuz. (Soldan Reye, reye sesleri)

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Muhterem arkadaşlar; İzzet Akçal...

REİS — Turhan Bey, 36 ncı maddeye göre teklifinizin gündeme alınması hususunda size üçüncü defa söz veriyorum. Mütaaddit defa ihtar ettim. Gürültüye sebebiyet veriyorsunuz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Müsaade buyurun Reis Bey; teklifimin metninde de yazılı olduğu üzere, seçmen kütüklerinin ıslahı, dürüst seçim yolunda sadece ilk merhale **dir. Vekil çıkıyor bu kürsüye, Hükümet adına ve teklif mevzuunda değil, Demokrat Partiden bahsederek âdeta parti sözcüsü gibi konuşuyor. Ona ihtar etmiyorsunuz. Beni sadede davet ediyorsunuz. Ben burada partiden ne Halk Partisinden, ne de Demokrat Partiden bahsetmedim, parti propagandası yapmadım, memleketin huzura kavuşması yolundan bahsettim. Vekil çıkıyor, âdeta Demokrat Parti adına konuşuyor. Hükümet adına değil. (Sağdan: Bravo sesleri) Ben teklif sahibi olarak mevzu dışında mı konuşuyorum?**

REİS — Vekil Beye de ihtar ettim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Reis Bey, lütfediniz. Bu memlekette bir huzur zeminini kurulmasına, bir çıkmaz yoldan dönülmesi için müşterek anlayışın doğmasına çalışıyorum. İstirham ederim, buna Riyaset de yardım etsin. İlerde yapılacak olan seçimlerin şüpheli gösterilmemesi yolunu vekil beye hatırlatayım. Her şeyden evvel bu itimadı tesis Hükümetin elindedir. Bu kürsüde geçmiş devirlerde muhtelif siyasi kanaatlere mensup kişiler dürüst ve eşit seçimin şartlarının nelerden ibaret olduğunu âriz amik anlatmışlardır. Bu şartların nelerden ibaret olduğunu herkes bilir.

Bu memlekette, geçmiş yıllarda, meselâ 1950 de serbest ve dürüst seçimler yapıldı. Dürüst ve serbest seçim ne olduğunu her vatandaş bilmektedir. Yurdun en uzak köşesindeki, okuması yazması olmıyan, en sade vatandaş dahi öğrendi. Bunun Hükümete yeniden öğretmeye lüzum yok. Bir

az iyi niyet bu dâvanın halline yeter. En uzak köydeki en tecrübesiz vatandaş dahi serbest, eşit ve dürüst seçimin şartlarını biliyor. Bu şartların dürüst seçmen kütüklerinden ibaret olmadığını da biliyor. Bütün âme hürriyetleriyle, bütün insan haklarıyla (gürültüler) bu şartların tamamlanması lâzımdır. Basın hürriyeti, toplantı hürriyeti, teminatlı hâkim, tarafsız radyo, tarafsız idare olmadan dürüst seçim olmaz. (Gürültüler)

REİS — Beyefendi, istediğiniz gibi konuşuyorsunuz.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Reis Bey, bırakın konuşsun.

REİS — Müsaade buyurun efendim, beyefendi bir takrir veriyor. Bu takririn 36 ncı madde gereğince gündeme alınmasını talebediyor. Bu mevzuda konuşabilir. Ama talebettiği mevzuu terk edip de 18 mevzuu konuşmak mümkün değildir. (Sağdan, gürültüler)

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Beyefendiler, Devlet Vekili Demokrat Parti propagandasını yaparcasına konuşurken sadet dâhili oluyor, ben konuştuğum zaman sadet dışı oluyor. Tekrar ediyorum, yüreği yanık bir arkadaşınız olarak arz ediyorum: Bu Meclisin karşısında memleketi her türlü huzursuzluktan derhal kurtarmanın yolu henüz açık duruyor. İktidar saflarındaki milletvekillerine hitabediyorum: Bu sakat gidise dur demek sizin elinizdedir. İktidarın nimetlerine dört elle sarılmış beş on kişinin keyfi uğruna memleketi felâkete götürmenin vebali büyüktür. Bunun mesuliyeti, beş on kişinin keyfi uğruna vatandaş hak ve hürriyetlerini çiğneyen ve çiğnetenlerindir. (Soldan, şiddetli gürültüler), (Sağdan, şiddetli alkışlar)

REİS — Efendim; Osman Bölükbaşı söz talebinde ısrar etmektedir. 36 ncı maddenin 3 ncü fıkrası «Hükümet veya teklif sahibi» demektir. Binaenaleyh maadasi konuşamaz. Söz hakları olsa, memnuniyetle kendilerine söz vermeye âma deyim. Şu sarıh hüküm karşısında söz veremem.

Efendim, 36 ncı madde gereğince bir buçuk ay içinde encümen, teklifi müzakere edip neticeye bağlamaz ve gecikme sebebinin Heyeti Umumiye ye esbabı mucibesiyse arz etmezse teklif sahipleri doğrudan doğruya bu teklifin gündeme alınmasını istemek hakkına haizdirler.

Arkadaşlarımız, müddet geçtiği için tekliflerinin gündeme alınması hususunda Heyeti Umumi-

miyenin reyini talebetmektedirler. Yalnız bir lâ-yiha veya teklif her hangi bir encümende muayyen bir zamanda müzakere edilip mazbatası Heyeti Umumiyeye sevk edilmezse onun gündeme alınıp alınmaması reylerinize bağlıdır. Bu teklif ise diğer bir teklif ve lâyiha ile birlikte görüşülüp mazbata haline gelmiş ve hattâ bastırılmıştır. Şimdi 34 ncü maddenin 6 ncı fıkrası gereğince

tevzi edilip gündeme alınması lâzımdır ve reylerinize evleviyetle mümkündür.

Efendim, Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun lâyiha ve tekliflerini mezceden Muvakkat Encümen mazbatasının ruznameye alınması hususunu reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6. — İKİNCİ DEFA REYE KONULAN KANUN

1. — 6115 sayılı Kanunun 7348 sayılı Kanunla tadil edilmiş olan 5 nci maddesi ile aynı kanunun 6 ve 8 nci maddelerinin tadili hakkında Kanun (1/534)

REİS — Geçen İnikat açık reylerinize arz edilmiş olup nısap temin edilememiş olan kanunu tekrar açık reylerinize arz ediyorum.

Bir takrir var okuyoruz:

Yüksek Riyasete

Gelecek inikadın 20 Haziran 1960 Pazartesi gününe talikini arz ve teklif ederiz.

Isparta Kastamonu
Ali Lâtifaoğlu Şükrü Esen

REİS — Takrir hakkında söz istiyen birçok arkadaşımız var. Söz Esat Mahmut Karakurt'un. Buyurun efendim.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Beyefendiler, bayram tatiline girmek için bir teklif karşındayız. Daha buraya evvelsi gün 10 günlük bir tatilden çıkarak geldik. Bugün de bayram tatiline gidilmesi teklif ediliyor. Ne demek bayram tatili? Bayram şenlikleri yapmak için mi, mebusların istirahat çekilmesi için mi, gezmek için mi tatile gidiyorsunuz? Arkadaşlar, memleket bugü bu kaçlar sâkin, bu kadar istikrar içinde mi ki, Meclisi terk edip beyram şenlikleri yapmaya gidiyorsunuz?

Arkadaşlar, nereye gidiyorsunuz? (Soldan, gürültüler) Bu vatanın hüriyeti için canını feda eden gençlerin cesetleri üzerine basarak bayram şenlikleri mi yapacaksınız? (Soldan şiddetli gürültüler) Ayıptır arkadaşlar!. Daha vatan için canını veren gençlerin kanları kurumadı. (Soldan, şiddetli gürültüler) Bunların hesabının verilmesi lâzımdır, bir yere gidemezsiniz arkadaşlar. (Soldan, şiddetli gürültüler) Hesap

istiyoruz, hesap istiyoruz, hesap istiyoruz! (Sağdan alkışlar, soldan gürültüler)

REİS — Emin Soysal.

EMİN SOYSAL (Maras) — Muhterem arkadaşlar, bir günlük 19 Mayıs bayramı için 15 gün tatil yaptık, geldiğimiz 13 gün tatilden sonra bir giden pazartesi günü toplandık bir de bugün. Hemen iki toplantıdan sonra tekrar bayram tatiline gidecekmiz. Tasavvur ediniz ki, bayrama daha 11 gün var, 4 gün de bayram eder 15 gün ondan sonrası da var. Bu suretle memleketi 25 gün Meclissiz memleketi murakabe tanımayan bir Hükümetin eline teslim edeceğiz. (Sağdan bravo sesleri, alkışlar) (Soldan gürültüler)

REİS — Emin Bey. bir tatil teklifi üzerinde görüşüyoruz. (Sağdan gürültüler)

EMİN SOYSAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, Meclisi tatil ettiğimiz takdirde 25 gün, Meclissiz, Meclis toplantısı olmadan memleketi bu Hükümetin elinde bırakmak son derece mahzurludur. (Soldan; gürültüler) (Sağdan; bravo, sesleri) Eğer, hakikaten, Hükümet, becerikli olarak, tedbirli, aklı başında olarak hareket eden bir Hükümet olaydı, o zaman belki ben de sizinle beraber bu takrire rey verirdim. Bir Meclis, icrayı âzami derecede murakabesiz bırakamaz. Ve sene başından beri vaziyet gösteriyor ki, mütemediyen tatillere gitmek yollarını arıyarak, Adnan Menderes Hükümetini murakabeden uzak, keyfi hareketlerinde serbest bırakıyoruz. Memleket için tehlikeli, zararlı bir yola gidiyoruz.

Öyle bir Hükümet ki, mütevali hatalar işler, murakabe tanımaz, Başbakanı Meclis toplantısına gelmez, istediği gibi hareket eder.

Öyle bir idare ve Hükümet karşındayız ki, bir taraftan istediği gibi hareket eden bir Hü-

kümet, bir taraftan Anayasanın sarîh hükümlerine aykırı olarak kararlar çıkaran, zıd kararlar çıkaran komisyon...

SAĞDAN BİR MEBUS — Sancar Hükümeti.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Bu sebepten biz Meclisi bu şerait altında tatil edip gidemeyiz.

Memleketi inkârı kabil olmıyan siyasi bir buhrana sürüklenmiş olduğu bir zamanda, bir tarafta Komisyon, bir tarafta Örfî İdare, bir tarafta mevcut Hükümet vatandaş hak ve hürriyeti üzerinde keyfî bir şekilde tasarrufta bulunduğu sırada Meclisi tatile götüremezsiniz.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Söz istiyorum, Reis Bey.

REİS — Beyefendi şu âna kadar 8 kişi söz talebetti. Sizi de yazıyorum.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Biz Meclisi tatil edeceğiz, Komisyon, Hükümet ve Devlet adamlarını karşılamak serbesttir diye, 14 Mayıs'ta yaptığı gibi, kararlar çıkaracak, bir taraftan da bütün muhalefet partileri için siyasi her türlü hareket ve faaliyet menedilecek. Hükümet namına Demokrat Parti Genel Başkanı Başbakanlık zırhına bürünerek gidecek, şurada burada rozetli, dövizli mitingler yaptracak, biz de hiçbir şey yapamayacağız... Öyle mi? O nasıl komisyondur ki, böylece hileli kararlar verir. Başvekil gider, Başbakanlık zırhına bürünür seçim nutukları verir, siyasi nutuklar verir, muhalefete karşı yanlış isnatlarda bulunur, ithamlar savurur, siz de Meclisi tatil edersiniz öyle mi? Böyle şey olmaz.

Son sözüm size şudur: İstanbul hâdiselerinin hesabını soramadık, Meclis olarak soramadık. Hükümet Başkanı gelip izahat vermedi. Dış politikada çeşitli meseleler cereyan etmektedir, (Soldan; gürültüler) Hükümet gelip Meclise beyanatta bulunup izahat vermedi. (Soldan; şiddetli gürültüler) Ankara ve İstanbul'da 30 dan fazla genç ölmüştür. (Soldan; çok şiddetli gürültüler, yalan söylüyorsun, sesleri)

BAHA AKŞİT (Denizli) — İsimlerini vermezsen namussuzsun. (Soldan; şiddetli gürültüler) (Yalan yalan, sesleri)

EMİN SOYSAL (Devamla) — Meclisin tatile gitmesini istemiyoruz. (Şiddetli gürültüler) Meclis tahkikatı açın, Hükümet hakkında Meclis tahkikatı açın. Bu şerait dâhilinde siz Mec-

lisi nasıl tatil edersiniz? (Soldan, «isim ver, isim ver» sesleri, gürültüler) Zamanı gelince vereceğiz. (Soldan, şiddetli gürültüler, «şimdi ver» sesleri) Şırl şırl bu memleketin çocuklarının kanlarını akıtan bu Hükümetin bu cânîyane (Soldan, şiddetli gürültüler, bağırışmalar) hareketlerini kabul ederek tatile gidemeyiz. (Soldan, şiddetli gürültüler, «hakarete bulunuyor Reis Bey» sesleri)

REİS — Efendim; bu durumda Riyasetin kelimeleri aynen tesbit ederek muamele yapmama imkân yok. Zabıtlar tetkik edilir ve gerekli muamele yapılır.

Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Söz sıramı Osman Bölükbaşı'na veriyorum.

REİS — Mehmet Hazer söz sırasını Osman Bölükbaşı'na vermiştir.

Buyurun Osman Bölükbaşı.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar, iki gün evvel toplanan Büyük Millet Meclisinin yeniden bir ay tatile girmesi bir takdirle talebediliyor. Evvelâ, bu talepte bulunanlar iki günlük bir faaliyetten sonra, Büyük Millet Meclisinin yeniden tatile girmesini hakk gösterecek ne gibi mucip sebebe sahipseler onu bu kürsüden izah etmelidirler. (Sağdan, bravo sesleri) (Soldan gürültüler)

SÜLEYMAN KURANEL (Gaziantep) — Birbirimizi boğuyoruz, baksanıza.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — Bu her halde biraz evvelki hâdiseden sonra alınmış bir karar değildir. Âlemin gözü kör, kulağı sağır değildir. (Sağdan, bravo sesleri) Biraz evvelki hâdiselerden müteessir iseniz tedbirinizi alınız. Memleketin tahammülü ile oynuyorsunuz. İhtilâli siz hazırlıyorsunuz. (Sağdan alkışlar)

REİS — Osman Bey, bayram tatili hakkında lütfen, tatil üzerinde konuşunuz beyefendi.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — Bırakmıyorlar Reis Bey, elbette cevap vereceğim.

REİS — Müdahale etmeyiniz efendim.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — Arkadaşlar, bugün memleketin manzarası nedir? Biraz evvel emniyetli seçim şartlarından birini temin gayesiyle getirilen bir teklifin ruznameye alınmasına karar verdiniz. Bu yetmez. Bugün iki şeyden birine karar vermek mecburiyetindediniz. Ya hür ve namuslu bir seçimin bütün

şartlarını hazırlayıp seçime gideceksiniz, ya da bu memleketi kanlı bir kardeş kavgasına sürüklemeyi ve bunun mesuliyetini göze alacaksınız, bunun ortası yoktur. (Sağdan şiddetli alkışlar, bravo sesleri) Muhalefet için de, iktidar için de başka yol yoktur.

Meclis toplantı halinde ikin dahi kendisini her türlü murakabenin dışında hisseden, mesuliyetlerin deryasına batmış bir Hükümetin eline bir ay müddetle memleketi teslim edip, nasıl bayram tatiline girebilirsiniz? Hangi Hükümetin eline memleketi teslim ediyorsunuz? 6 - 7 Eylül hâdiselerinde Türk milletinin şeref ve haysiyeti, dünya karşısındaki itibarı ayaklar altına alınıp, hudutsuz tecavüzler yapılırken, bir polisin düğmesinin kopmasına razı olmıyan, bir polisin tabanca ile ateş etmesine razı olmıyan, Meclisin huzuruna gelip de «Ateş edilmiş olsa idi, millî felâket olurdu, Türk Ordusunun ve zabıtasının karşısında düşman mı vardı» diyen müsamahakâr Hükümet, dört tane göz yaşartıcı bomba ile dağıtılması mümkün olan mâsum talebelere, sizlerin evlatlarınıza çatır çatır polis kurşunları sıkıyor ve radyoda bu cinayeti müdafaa ediyor. Şimdi memleketin içinde bulunduğu şartları bir kere düşününüz. Bu memleket, 15 kişilik bir komite, bir Hükümet ve bir de idarei örfiye ile idare ediliyor. Üç başlı bir idrac. Tarihte misli görülmemiş bir idare, meşruiyet içinde bunun yeri yoktur. Böyle bir idarenin meşruiyetle alâkası yoktur. (Soldan komiteciliği siz yapıyorsunuz sesleri) Zaman gösterecek komiteciliğin kimde olduğunu, zaman gösterecek komiteciliğin kimde olduğunu.

Fransız ihtilâlinde bir Selâmeti Umumiye Komitesi vardı. Bu komite de bir tedhiş rejimi kurmuştu. Bu ihtilâl komitesinin ruhu Robespiyer idi. Robespiyer elinden kan damlıyan bir adam idi. Ama, Robespiyer idealist ve namuslu adamdı. Şimdi, siz idealist olmıyanları Robespiyer rolüne çıkardınız. (Sağdan şiddetli alkışlar, bravo sesleri)

Arkadaşlar, siz meşruiyetten de bahsediyorsunuz. Hangi meşruiyetten bahsediyorsunuz? Meşruiyetin hâkim olduğu bir memlekette, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile, burada olup bitenleri öğrenmek hakkına Anayasa mucibince sahibolan bir milletin arasına 15 kişilik bir encümen sokmanın yeri var mıdır? Gizli celse yapıyoruz, Meclis müzakereleri alenidir. Meclis

müzakerelerinin aleniyeti demek, burada olup biten her şeyi milletin duyması demektir. Aleni celsede cereyan eden müzakerelerin neşrini, Büyük Millet Meclisi bile yasak edemez. Büyük Millet Meclisinin alamıyacağı bir yasak kararını, siz 15 kişiye aldırılmazsınız. Menderes cesursa, diktatörlüğünü açıkca ilân etsin. Bu 15 kişinin gölgesine sığınmasın. (Sağdan şiddetli alkışlar, bravo sesleri)

Arkadaşlar, memleket bugün mânevi bir karanlık içinde yaşıyor. Hakikati millete duyurmak için her tedbir alınmıştır. O karanlığa memleketi mahkûm edenlerle mücadele etmeniz lâzımgelirken; onların eline memleketi bırakıp bayram tatiline gidiyorsunuz. Siz ihtilâlden de bahsediyorsunuz. Bu memlekette ihtilâli muhalefet çıkaramaz, siz ihtilâli kimin çıkaracağını, liderlerinizin eski nutuklarında arayınız.

Sene 1949 beyler Ben Demokrat Partinin dışında onunla mücadele eden bir partinin içindeyim. Bir büyük kongre akdediyorsunuz.

SÜLEYMAN KURANEL (Gaziantep) — Onunla ne alâkası var bunun.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — Var, var. Niçin tatile gitmemek lâzım, sebebini izah ediyorum. Bu kongrenizde bir karar aldınız. Ne dediniz?

«1946 seçimlerinde olduğu gibi milletin namusu demek olan reylerine el uzatılacak olursa, o eller kırılacaktır, buna teşebbüs edenlere karşı millet meşru müdafaa halinde olacaktır, millet meşruiyeti müdafaa edecektir» dediniz. Bu mevzuda, ben, sizin muarızınız olduğum halde o zaman ne dedim bilir misiniz? Hükümet o zaman bir tehdit beyannamesi neşretti. «Bu hareket anarşidir, bu hareket şiddettir, bu hareket ihtilâle tahriktir. Ben hak ve hürriyetlerin bekçisiyim, nizamı koruyacağım» dedi. O zaman bir beyanatla Hükümete şu cevabı verdim ve sizi müdafaa ettim. «Bu karar meşruiyetin müdafası için verilmiştir. İhtilâli bir muhalif partinin arzusu değil, memleketteki şartlar çıkarabilir. İhtilâl, millete yapılan tazyik ile onun tahammülü arasındaki muvazenenin bozulmasından çıkar. Bu tazyiki, yani zulmü yapmak muhalif partilerin elinde olmadığına göre ihtilâl ancak zulüm yapabilecek durumda olan iktidardakilerin eseri olabilir. Asla temenni etmemekle beraber bir gün bu memlekette bir ihtilâl çıkar-

sa bunun günahı, mesuliyeti kanun namına kanunsuzluğu, hak namına haksızlığı, devam ettiren iktidarın olacaktır» demiştim. Bugün de ben aynı şekilde düşünüyorum. Bugün neden siz aynı mantıkla hareket etmiyorsunuz.

15 kişilik bir komiteniz tıpkı Vehip Paşa Divanı Harbi gibi evvelâ asıyor, sonra muhâkeme ediyor. Bu yetmedi örfi idare, o da kâfi gelmezse kanun, Anayasa ve prensip tanımayan bir Hükümet. Böyle idare, böyle Hükümet olmaz. Bu Hükümet, Ankara'da ve İstanbul'da akan masum kanlarının mesulu olan bir Hükümettir. Evvelâ bu kanın hesabını versin, ondan sonra bu memleketi idareye lâıyk olduğuna vicdanlarınız kanaat getirirse, mesuliyeti üzerinize atır, tatile gidersiniz. Aksi halde dünya ve âhirette kimseye sizin söz söylemeye yüzünüz kalmaz. Bu yüzden doğacak mesuliyetler, iktidar mebusları olarak omuzlarımızdadır.

Bir taraftan tutar Hükümet; «Ağzı süt kokan işgal edilmiş bir avuç çocuga nümâyişler yaptırılıyor» der, diğer taraftan vicdanı sızlamadan bu yavrulara polis kurşunları sıktırır. Böyle bir Hükümet nasıl iş başında bırakılır? (Soldan, polise kurşun sıkılır mı, sesleri) Onlah silâhlı olsa idi, şimdiye kadar neler olurdu. Yüzlerce polisiniz öldü. (Soldan, gürültüler) Geç, geç... İşinize geldiği zaman birtakım tertipli mitingler yaptırırız, bunu bu millet bilir. İşinize gelmediği zaman da, silâhsız bir talebe nümâyişine katılanlara kurşun sıktırırız. Siz hürriyet ve demokrasi nizamını kurmak için iktidara geldiniz, 1960 Türkiye'sini bugün 1923 - 1926 Türkiye'sinin şartları içinde yaşatmak istiyorsunuz. Siz milletin haklarını çiğnerken, gençler bir protesto mitingi, nümâyışı yapmamış olsalardı, Türk Milleti için bu utanılacak bir hal olurdu. (Sağdan, şiddetli alkışlar, bravo, sesleri)

REİS — Bölükbaşı Bey lütfen.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — Soldan bir zat seçim gösterecektir, diyor. Seçim gösterecekmiş, hangi seçim? Seçim dünyanın neresinde yok ki, komünist memleketlerde de seçim vardır, neticesi önceden belli seçimler vardır. 15 kişilik ihtilâl komitesinin yasakları ile, kararları ile, örfi idare ile ve hiçbir prensip tanımayan Hükümetle memleketi karanlığa boğar, ağızlarımızı tıkarsınız. Vicdanları ayaklar altında ezersiniz, radyolarla milleti işfale

çalırsınız, ondan sonra da hiçbir sıkıntı hissetmeden Türk Milletini ve dünyayı aldatmak için serbest seçim vardır, dersiniz.

Serbest seçim böyle olmaz, onun şartları vardır. Hür, emniyetli ve namuslu seçimi göze alsaydınız zaten memleketi bu hale getirmezdiniz. Bu memlekette gece uykularımızı kaçıran hâdiseler bir gün vukubulursa bunun mesulleri sizler olacaksınız. Zulmünüz olmazsa ayaklanma olmaz. (Sağdan, şiddetli alkışlar, bravo, sesleri).

REİS — Reylerini kullanmayan arkadaşlarımız varsa lütfen kullansınlar.. Oy toplama muamelesi bitmiştir.

Mehmet Ali Arıkan.

MEHMET ALİ ARIKAN (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'de kanım asil ve mukaddes olduğunu hiçbir kimse inkâr edemez. 1957 senesinin 11 nci ayında Yüksek Riyasete, Dahiliye Vekiline müteveccih olarak, bir sözlü soru takdim etmiştim, mevzuu şu idi : Mardin'in Gerçüş kazasında..

REİS — Beyefendi mevzu ile ne alakası var?

MEHMET ALİ ARIKAN (Devamla) — Memleket meselesi beyefendi, Mardin de bu memleketin bir köşesi, Mardin memleket değil mi?

Bir ay zarfında 17 vatandaş katledildi, sebebini sorduk. Bugüne kadar bu mesele kürsüye getirilmemiş ve gündeme alınmamıştır. Huddutta beş vatandaş kurşuna dizildi... (Soldan; «Ne alakası var?», sesleri) Alakası var, söz alan arkadaşlardan birçokları Riyasetin tutumundan müsteki olarak Riyaset Divanına hücumda bulunurlar, ben Riyasete hücum etmeyip (D. P. saflarını göstererek) şu gruba hücum ediyorum. Murakabeyi yaptırmazsınız, bizi konuşturamazsınız, buradan nereye gidiyorsunuz? İki buçuk seneden beri sözlü sorumu bu kürsüye getirip bizi konuşturmayan sizler nereye gidiyorsunuz? (Sağdan; alkışlar) Memlekette katli kıtâl devam ederken, kan dökülürken siz hiçbir yere gidemezsiniz. (Sağdan; şiddetli alkışlar)

REİS — Vehap Dizdaroğlu.

VAHAP DIZDAROĞLU (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, 1957 yılından 1960 yılına kadar geçen zaman zarfında görülmemiş derecede sık sık tatillere gidiyoruz. Bu Mecliste,

bu memleketin görüşülecek bir meselesi kalmamış mıdır? Daha dün radyoda Başvekil Adnan Menderes memleketin mühim hâdiseleri sebebiyle Yunanistan'a yapacağı seyahati tehir etti, radyonuz bunu ilân etti. Demek ki, memlekette cereyan eden mühim hâdiseler vardır. Bu hâdiseler, arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, akan Türk gençliğinin kanlarıdır, bu kanların mesulleri elbette hesap verecektir. Şahıslar ve mesul Hükümet ortada dururken tatile niçin gidiyorsunuz?

Bu Millet'in konuşacak tek ağzı olarak kalmış olan Büyük Millet Meclisini susturmak hedefine müteveccih murakabeden kaçınmak ve mesuliyet delillerini yok etmek için zaman kazanmak gayesiyle tatil istenilmektedir.

Bu Hükümet ilim müesseselerini susturur, bu Hükümet üniversiteyi kapatır, bu Hükümet memlekette bir Örfî İdare kurar, bu Hükümet Hamdi Sancar'ın başkanlığında bir Komisyon teşkil eder, işkence yaptırır, böyle bir Hükümetin arzusu ile murakabe yaptırmamak ve sizlerin ağızlarınızı, vicdanlarınızı susturmak için, sebep yokken, kendi ifadeleriyle sabit olduğu veçhile, memlekette mühim hâdiselerin cereyan etmiş olmasını ikrara rağmen bir tatille karşınıza çıkar. Bu nasıl şeydir, niçin, arkadaşlarımız? Tatile gidiyorsunuz? Memlekette cereyan eden hâdiselerde, ister bizlerin iddia ettiği gibi, vatandaşlarımız iddia ettiği gibi, Üniversite Senosunun iddia ettiği gibi 30 u mütecaviz ölümler olsun; isterse Başvekil Adnan Menderes tarafından İzmir'de söylediği gibi yalnız bir tek kişi yaralandı ve tank üzerinden düşerek öldü denmiş olsun, ortada bir hakikat vardır. Memlekette vatandaşın zihinlerinde bir teşevvüş vardır. Aydınlik istiyorsanız niçin korkuyorsunuz, niçin karanlığa gidiyorsunuz. Burada konuşulanları yazabiliyor musunuz, söyleyebiliyor musunuz? Basın yazabiliyor mu? Yarın Hamdi Sancar'ın başkanlığındaki Komisyon bu konuşmalar hakkında neşir yasağı koyacak, hiçbir gazete yazamayacak. Söyleyiniz arkadaşlar, nereye gidiyorsunuz?

Müttefikimiz olan İngiltere'nin B. B. C. radyosu dün Zirve Konferansı hakkında kendi muhalefet perdesinin görüşünü okudu.

Siz muhalefetin görüşünü radyoda söyletiyor musunuz, işte mücadelesini yaptığımız özlediğimiz hürriyet rejimi budur.

BAHA AKŞİT (Denizli) — Siz veriyor musunuz?

VAHAP DİZDAROĞLU (Devamla) — Bizim memlekette özlediğimiz demokrasi budur : Siz konuşursunuz, biz konuşuruz, hakikat meydana çıkar.

Siz şimdi Meclisi tatil edeceksiniz, Hükümeti icraatında tamamen serbest bırakacaksınız. Yeni yeni zulümlerin ve işkencelerin yapılmasına sebebiyet vereceksiniz.

Memlekette cereyan eden bu vahim hâdiseler için Hükümeti serbest bırakacak ve yeni zulümlerin işkencelerin sebebi olacaksınız, tarih önünde de mesul olacaksınız.

Memlekette zulme alet olanların kurtuluş yolu yoktur. Arkadaşlarımız, Türk Milleti er geç haksızlıkların, vicdansız ve kanun dışı muamele yapanların cezasını verecektir. (Sağdan bravo sesleri, alkışlar.)

REİS — Kifayet takriri var okuyoruz.

Riyasete

Vaziyet tavazzuh etmiştir. Kifayet'in reye vaz'ını arz ve teklif ederim.

Gaziantep

Süleyman Kuranel

REİS — Kifayeti kabul edenler.. Etmiyenler.. Ekseriyetle kabul edilmiştir.

6115 sayılı Kanununun 7348 sayılı Kanunla tadil edilmiş olan 5 nci maddesiyle aynı kanununun 6 ve 8 nci maddelerinin tadili hakkındaki kanun lâyihasına (314) rey verilmiş (291) kabul, (22) ret, (1) müstenkif muamele tamamdır.

MEHMET HAZER (Kars) — Kifayet aleyhinde söz istemiştin, Reis Bey.

REİS — Kifayet reye arz edildikten sonra söz istediğinizi gördüm. Oylama sırasında söz verilmesi mümkün değildir efendim.

Kifayet kabul edildiğine göre, 20 Haziran 1960 Pazartesi gününe kadar Meclisin tatile girmesi teklifini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.. (Sağdan gürültüler, sayılsın sesleri) Nizamnameye göre evvelâ lehte sonra alayhte rey kullananların sayılması lâzımdır. Kabul edenler...

NEVZAT ARMAN (Adana) — Hükümet de tatil istiyor, ellerini kaldırıyorlar. (Arka sıralarda yer yer ayağa kalkmalar, gürültüler.)

REİS — Rey hakları vardır. Kabul etmiyenler...

Beyefendilar, arkadaşları arkadaşların görülmesi mümkün olmuyor. Şahap Bey oturunuz. (Sağdan gürültüler) Müsaade buyurun efendim, oylama sırasında bu gürültüyü yapan kim? İdare âmirleri orada mı? (Keleşoğlu, İbrahim Us sesleri)

Oylama sırasında gürültüye sebebiyet verdikleri için Abdullah Keleşoğlu ile, İbrahim Us hakkında takbih cezasının verilmesini reyinize arz

ediyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Takriri kabul etmiyenler işaret buyursunlar.. Efendim, Riyaset Divanındaki kâtip arkadaşlarımızın tesbit ettiği sayı 226 kabul, 117 rettir, takrir kabul edilmiştir.

Kararınız veçhile 20 Haziran Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikadı kapatıyorum, efendim.

Kapanma saati : 17,17

2. — BU ZABIT HULÂSASI

Birinci Celse

Sivas Mebusu Turhan Feyzioğlu ve iki arkadaşının, Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun teklifini müzakere eden Muvakkat Encümen mazbatasının ruznameye alınması hakkındaki takririnin müzakeresi esnasında gündem dışı söz istemeler münasebetiyle vukua gelen gürültüler, Riyasetin ihtarlarına rağmen, devam ettüğinden,

İnikada bir saat ara verildi.

İkinci Celse

Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun lâyiha ve tekliflerini mezeeden Muvakkat Encümen mazbatasının ruznameye alınması kabul edildi.

6115 sayılı Kanunun 7348 sayılı Kanunla tadil edilmiş olan 5 nci maddesi ile aynı kanunun

6 ve 8 nci maddelerinin tadili hakkındaki Kanun kabul edildi.

Meclis Çalışmalarına 20 Haziran 1960 tarihine kadar ara verilmesi hakkındaki takrir müzakere ve kabul edildi.

Oylama sırasında gürültülere sebebiyet verdiklerinden Samsun Mebusu Abdullah Keleşoğlu ve Kars Mebusu İbrahim Us'a birer takbih cezası verilmesi kabul olundu.

Alman karar gereğince,

20 . VI . 1960 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere inikafla son verildi.

Reisvekilî	Kâtip
Bursa Mebusu	Kayseri Mebusu
Agâh Erozan	Hakkı Kurmet

Kâtip

Antalya Mebusu

Attîlâ Konuk

Not :

Bu zabıt, 11 nci Devre 3 ncü İctima yılı son zaptıdır.

6115 sayılı Kanunun 7348 sayılı Kanunla tadil edilmiş olan 5 nci maddesi ile aynı kanunun 6 ve 8 nci maddelerinin tadili hakkındaki kanuna ikinci defa verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir.)

Âza* adedi	: 610
Rey verenler	: 314
Kabul edenler	: 391
Reddedenler	: 22
Müstenkifler	: 1
Reye iştirak etmeyenler	: 270
Münhal mebusluklar	: 26

[Kabul edenler]

ADİYAMAN

Sait Açar
Gani Gürsoy
Şefik San
Sırrı Turanlı
Ali Yaşar

AFYON KARAHİSAR

Rıza Çerçel
Arif Demirer
Orhan Kökten
Kemal Özçoban
Mustafa Öztürk
Osman Talu
Necati Topcuoğlu
Orhan Uygun
Murad Âli Ülgen
Gazi Yiğitbaşı

AĞRI

Kasım Küfrevi
Halil Öztürk
Şeref Saraçoğlu
Celâl Yardımcı

AMASYA

Kemal Eren
Hâmit Koray
Nazifi Şerif Nabel
İsmet Olgaç

ANTALYA

Mehmet Ak
Kenan Akmanlar
Sadık Erdem
Attilâ Konuk
Burhanettin Onat
İbrahim Subaşı
Ahmet Tokuş
Yaşar Yazıcı

ARTVIN

Mecit Bumin
Hilmi Çeltikçioğlu
Eyüp Doğan
Yaşar Gümüşel

AYDIN

Fethi Batur
Hüsametdin Coşkun
Necati Çelim
Namık Gedik
Naîl Geveci
Nihat İyriboz
Piraye Levent
Etem Menderes
Ekrem Torunlu

BALIKESİR

Vacid Asena
Muzaffer Emiroğlu
Ali İleri
Halil İmre
Faik Ocak
Fuat Onat
M. Halûk Timurtaş
Muharrem Tunçay
Sırrı Yırcalı
Sitki Yırcalı

BİNGÖL

Sait Göker
BİTLİS
Nusrettin Barut
Selâhattin İnan

BOLU

Reşat Akşemsettinioğlu
Servet Bilir
Zuhuri Danışman

Mithat Dayıoğlu
Mahmut Güçbilmez
İhsan Gülez

BURSA

Hüseyin Bayrı
Müfit Erkuyumcu
Agâh Erozan
Sadettin Karacabey
Salâhaddin Karacagil
Recep Kırım
Halûk Şaman
Nurullah İhsan Tolon
Hilâl Ülman
Kenan Yılmaz

ÇANAKKALE

Nureddin Fuad Alp-
kartal
Halim Alyot
Ahmet Hamdi Sezen
Servet Sezgin
Nahit Ural
Fatin Rüştü Zorlu

ÇORUM

Sedat Baran
Mustafa Kemal Biber-
oğlu
Ali Dedekargınoğlu
Kemal Erdem
Yakup Gürsel
Fevzi Haerrecepoğlu
Cevat Köstekçi
Hüseyin Ortakerioğlu
Kemâl Terzioğlu

DENİZLİ

Baha Akşit
Turan Bahadır

Mehmet Karasan
A. Hamdi Saancar

DIYARBAKIR

Fikri Arıç
Tahsin Cahit Çubukçu
Sezai Demiray
Hâmid Zülfü Tigrel
Halil Turgut
Hüseyin Ülkü

EDİRNE

Rasih Gürkan
Sabahattin Parsoy
Mükerrem Sarol

ERZURUM

Osman Alihocagil
Rıfki Salim Burçak
Sabri Erduman
Şevki Erker
Abdülkadir Eryurt
Melik Fırat
Sait Kantarel
Hasan Numanoğlu
Fethullah Taşkesenlioğlu

Rıza Topcuoğlu

Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt
Mustafa Çürük
Hamit Dedelek
Hasan Polatkan
Hicri Sezen

GAZİANTEP

İhsan Dağ
Bahadır Dülger
Samih İnal
Süleyman Kuranel

Ali Ocak
Nedim Ökmen
Cevdet San
Ali Şahin

GİRESUN

Sadık Altınca
Hamdi Bozbağ
Hayrettin Erkmen
Mustafa Hemiş
Tahsin İnang
Doğan Köymen
Mazhar Şener

İÇEL

Mehmet Dölek
Hüseyin Fırat
Sami Gökner
İbrahim Gürgen
Yakup Karabulut
Refik Koraltan
Hidayet Sinanoğlu
Niyazi Soydan

İSPARTA

Kemal Demiralay
Ali Lâtifaoğlu
Tevfik Tıgh

İSTANBUL

İsak Altabev
Nazmi Ataç
Arslan Nihad Bekdik
Faruk Nafiz Çamlıbel
Sedat Çetintaş
Muhlis Erdener
Selim Erengil
Hüsamettin Giray
Ayşe Günel
Rüştü Güneri
Mehmet Gürpınar
Hâdi Hüsman
Enver Kaya
Mucip Kemalyeri
Lûtfi Kırdar
Nizamettin Kırşan
Nihat Haluk Pepeyi
İbrahim Sevel
Zakar Tarver
Neclâ Tekinel
Nazlı Tlabar
Fahrettin Ulaş

Nuri Yamut
Tahsin Yazıcı
Mahmut Yüksel

İZMİR

Danyal Akbel
Abdullah Aker
Perihan Arıburun
Enver Dündar Başar
Behzat Bilgin
Muammer Çavuşoğlu
Sadık Giz
Nuriye Pınar
İlhan Sipahioğlu
Fevzi Uçaner

KARS

Rasim İlker
KASTAMONU
Muzaffer Akdoğanlı
Basri Aktaş
Nâzım Batur
Süleyman Çağlar
Hilmi Dura
Şükrü Esen
Münif İslâmoğlu
Hadi Tan

KAYSERİ

Fikri Apaydın
Ömer Başeğmez
Kâmil Gündes
Servet Hacıpaşaoğlu
Osman Kavuncu
İbrahim Kirazoğlu
Ali Rıza Kılıçkale
Fahri Köşkeroğlu
Hakkı Kurmel
Durdu Turan

KIRKLARELİ

Mehmet Ali Ceylân

KOCAELİ

Ömer Cebeci
Dursun Erol
Cemal Tüzün
Nüzhet Unat
Sadettin Yalın

KONYA

İshak Avni Akdağ
Osman Bibioğlu

Remzi Birand
Reyhan Gökmenoğlu
Muhittin Güzelkılınç

KÜTAHYA

İrfan Haznedar

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Sezai Akdağ
Âtîf Akın
Selim Akış
Nebil Sadi Altuğ
Hikmet Bayur
Şemi Ergin
Nafiz Körez
Sudi Mihçioğlu
Orhan Ocakoğlu
Cevdet Özgirgin
Cemil Şener
İhsan Yalkın

MUĞLA

Turhan Akarca
Nuri Özsan
Sadi Pekin
Turgut Topaloğlu

MUŞ

Şemsi Ağaoğlu
Şefik Çağlayan
Giyasettin Emre

NEVŞEHİR

Neemeddin Önder
Hasan Hayati Ülkün
Zihni Üner
Münib Hayri Ürgüblü

NİĞDE

Medeni Berk
Ali Gürün
Şefik Refik Soyer

RİZE

Hüseyin Agun
İzzet Akçal
Ahmet Morgil
Muzaffer Önal

SAKARYA

Nüzhet Akın
Tacettin Barış
Hamdi Başak
Selâmi Dinçer

Hamza Osman Erkan
Baha Hun
Nusret Kirişcioğlu

SAMSUN

Ekrem Anıt
Abdullah Eker
Ömer Güriş
Tevfik İleri
Abdullah Keleşoğlu
Asaf Saraçoğlu
Fikri Şen
Hamdi Tekay
Ferid Tüzel
Nüzhet Ulusoy

SİİRT

Baki Erden
Veysi Oran
Mehmet Daim Süalp

SİNOB

Nusret Kuruoğlu
Ömer Özen
Hamdi Özkan
Mahmut Pınar
Muharrem Tansel

SİVAS

Edip İmer
TEKİRDAĞ

Nurettin Aknoz
Ali Çakır
Ahmet Pakar

TRABZON

Sabri Dilek
Fikri Karanis
Selâhattin Karayavuz
Osman Nuri Lermioğlu
Salih Zeki Ramoğlu
Pertev Sanaç
İsmail Şener
Mustafa Reşit Tarakçıoğlu

URFA

Ömer Yüksel
UŞAK
Adnan Çalikoğlu
YOZGAD

Talât Alpay
Mahmut Ataman

Âtîf Benderliođlu
Sefer Eronat
Ömer Lûtfi Erzurum-

luođlu
Numan Kurban
Fuat Nizamoođlu

Nazım Tanıl
ZONGULDAK
Abdullah Akın

Sebati Ataman
Ali Kaya
Hüseynin Ulus

[Reddedenler]

ADANA
Hamza Erođlu
ANKARA
Recep Dengin
Übeyde Elli
BURDUR
Osman Erođlu
ÇANKIRI
Ferhan Arkan

A. Kemal Barlas
Naşit Fırat
HATAY
İzzettin Cilli
KARS
Turgut Göle
İbrahim Us
Osman Yeltekin
Ali Yeniaras

MALATYA
Tevfik Ünsalan
MARAS
Halil Gürün
ORDU
Eşref Ayhan
Kahraman Sağra
Hüsrev Yürür

SİVAS
Ahmet Kangal
TOKAD
Reşit Önder
VAN
Ferid Melen
ZONGULDAK
Avni Yurdabayrak

[Müstenkifler]

HATAY

Ihsan Ada

[Reye iştirak etmiyenler]

ADANA
Nevzat Arman
Suphi Baykam
Kâzım Bozdoğan
Mehmet Geçiođlu
Kasım Gülek
Ahmet Karamüftüođlu
Saim Karaömerliođlu
Melih Kemal Küçükte-
pepınar
Ali Menteeşođlu
Muslihittin Yılmaz Mete
Hamdi Öner
Kemal Sarııbrahimioğlu
Kemal Satır
Rıza Tekeli
Turgut Yeğenađa
AĞRI
Selim Yatağan
AMASYA
Faruk Çöl
Hüseynin Özbay
ANKARA
Muammer Akpınar
İsmail Rüştü Aksal
Osman Alişirođlu
Hüseynin Balık

Hıfzı Ođuz Bekata
Fuat Börekçi
Mehmet Ali Ceritođlu
Nuri Ciritoođlu
Avni Doğan
Bülent Ecevit
Halil Sezai Erkut
İbrahim İmirzaliioğlu
İsmail İnan
İbrahim Saffet Omay
İlyas Seçkin
Selim Soley
Hasan Tez
Ahmet Üstün
Mustafa Yeşil
ANTALYA
Adnan Selekler
AYDIN
Cevat Ülkü
BALIKESİR
Esat Budakođlu
Mekki Said Esen
Arif Kalıpsızooğlu
Ahmet Kocabıykođlu
BİLECİK
Ertuđrul Çolak
Mehmet Erdem

Şevki Hasırcı
Yümnü Üresin
BİNGÖL
Mustafa Nuri Okcuođlu
Ekrem Yıldız
BİTLİS
Rüfat Bingöl
BOLU
Kadir Kocaali
Nezih Tütüncüođlu
BURDUR
Fethi Çelikbaş
Behçet Kayaalp
Âlim Sipahi
BURSA
Necdet Azak
Mazlum Kayalar
Hulûsi Köymen
ÇANAKKALE
Emin Kalafat
Nuri Togay
ÇANKIRI
Dursun Akçaođlu
Kâmil Tabak
Ethem Yalçınalp
ÇORUM
Hamdi Bulgurlu

DENİZLİ
Ali Çobanođlu
İsmail Hadımlioğlu
Ali Rıza Karaca
Refet Tavashiođlu
DIYARBAKIR
Nuri Onur
Kâmil Tayşı
Mehmed Hüsrev Ünal
EDİRNE
Nurettin Manyas
Rükneddin Nasuhiođlu
ELÂZİĞ
Mustafa Altındoğan
Celâl Dora
Fahri Karakaya
Hürrem Müftügil
Nâzım Öztürk
İsmail Hakkı Talay
ERZİNCAN
Rauf Bayındır
Nusret Safa Coşkun
Cemal Işık
Âdil Sağıroğlu
Hüseynin Şahin
Naci Yıldırım

ERZURUM

Mehmet Eyüboğlu
Münip Özer

ESKİŞEHİR

Halil Akkurt
Abidin Potuoğlu

GAZİANTEP

Ekrem Cenani
Salâhattin Ünlü

GİRESUN

Ali Naci Duyduk
GÜMÜŞANE

Necati Alp
Necmettin Cosar
Sabahattin Kadirbey-
oğlu

Avni Karaman
Hüsrev Polat

Nihat Sargınalp

HAKKÂRİ

Übeydullah Seven

HATAY

Ahsen Aral
Rifat Bahadır
Ali Şelhum Devrim
Ahmet Sırrı Hocaoğlu
Hasan İkiz
İnayet Mursaloğlu
Ömer Fevzi Reşa

İÇEL

Rüştü Çetin

İSPARTA

Said Bilgiç
Hamdi Ongun

İSTANBUL

Celâl Bayar (Reisicum-
hur)
Ali Fuad Cebesoy
M. Faruk Gürtunca
Aleksandros Hacopulos
Ali Harputlu
Adnan Menderes (Baş-
vekil)
Mithat Perin
Celâl Ramazanoğlu
Yusuf Salman
Mıgırdıç Şellefyan
Hristaki Yoannidis
Necmi Nuri Yücel

İZMİR

Sebati Acun
Selâhattin Akçiçek
Necdet Davran
Selim Ragıp Emeç
Necdet İncekara
Osman Kapani
Ekmel Kavur
Rauf Onursal
Kemal Serdaroğlu
Vamık Tayşî
Behçet Uz
Ahmet Ünal

KARS

Fevzi Aktaş
Sırrı Atalay
Şemsettin Ataman
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
Mehmet Hazer
Behram Öcal

KASTAMONU

Ali Gözlük
KAYSERİ
Ebubekir Develioğlu

KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Avni Sakman
Dündar Tekand
Hüsni Yaman

KIRŞEHİR

Osman Bölükbaşı
Osman Canatan
Hayri Çopuroğlu
Fazıl Yalçın

KONYA

Abdürrahman Fahri
Ağaoğlu
Hamdi Ragıp Atademir
Mustafa Bağrıaçık
Sıtkı Salim Burçak
Ali Saim Kaymak
Hulki Âmil Keymen
Ahmet Koyuncu
Tarık Kozbek
Himmet Ölmen
Mustafa Runyun
Sabahattin Sayın
Sami Soyulu

Ömer Şeker
Nafiz Tahralı

KÜTAHYA

Mehmet Diler
İbrahim Germeyanoğlu
Ahmet İhsan Gürsoy
S. Süruri Nasuhoğlu
Kemal Özer
Emin Topaler

MALATYA

Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
Ahmet Fırat
İsmet İnönü
Mehmet Kartal
Kâmil Sürenkök
Mehmet Zeki Tulunay
Nüvit Yetkin

MANİSA

Muzaffer Kurbanoglu

MARAŞ

Kemal Aksüyek
Kemali Bayazıt
Nusret Durakbaşa
Hasan Fehmi Evliya
Hilmi Soydan
Emin Soysal
Mehmet Şişman
Abdullah Yayıoğlu

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Mehmet Kâmil Boran
Vahap Dizdaroglu
Şevket Dursun
Halim Kermooğlu
Hasan Reşit Tankut
Selim Telliagaoglu
Aziz Uras

MUĞLA

Burhan Belge
Zeyyat Mandalinci

MUŞ

Zeki Dede

NİĞDE

Asım Eren
Rifat Gürsoy
İsmail Güven
Vedat Mengi

ORDU

Münir Ekşi
Ferda Güley
Şevket Köksal
Zeki Kumrulu
Arif Hikmet Onat
Muammer Tekin
Atif Topaloğlu

RİZE

Osman Kavrakoglu
Mehmet Fahri Mete

SAKARYA

Rifat Kadızade

SAMSUN

Naci Berkman
Salim Çonoğlu
Necmettin Doğuyıldız
Şükrü Uluçay

SİİRD

Suat Bedük
Fikri Şendur,

SİVAS

Halim Ateşalp
Rahmi Çeltekli
Nüzhet Çubukçu
Hasan Değer
Turhan Feyzioğlu
Necati İter
Kâmil Kırıkoglu
Yalçın Kocabay
Şinasi Moran
Cemil Özcan
Süleyman Özsever
Nazmi Yaraş
Ahmet Yılmaz

TEKİRDAĞ

Zeki Erataman
Hasan Gürkan
İsmail Özdoğuran

TOKAD

Faruk Ayanoglu
Sıtkı Eken
Keremettin Gençler
Ahmet İspirli
Şahap Kitapçı
Mustafa Lâtifoğlu
Bekir Şeyhoğlu
Rıza Ulusoy
Dâniş Yurdakul

TRABZON

Halûk Çulha
Mahmut Golođlu
Hasan Polat
Osman Turan

TUNCELI

Hızır Aydın
Arslan Bora
Fethi Ülkü

URFA

Osman Ađan
Atalay Akan
M. Yaşar Alhas
Aziz Gökkan
İbrahim Etem Karaka-
pıcı
Esat Mahmut Karakurt
Abdullah Köksel

Abdurrahman Odabaşı

UŞAK

Ali Rıza Akbıykoğlu
Rıza Salıcı
Avni Ural

VAN

Abdülvahap Altıncay-
nak
Tevfik Doğuşıker

Sait Erdiņ

ZONGULDAK

Cemal Zühtü Aysan
Suat Başol
Necati Diken
Tahir Öktem
Mustafa Sarađ
Necati Tanyolađ
Hulûsi Timur

[Münhal mebusluklar]

Ankara	6	Denizli	1	Kırklareli	1	Sinob	1
Artvin	1	Edirne	1	Kocaeli	1	Van	1
Aydın	1	Eskişehir	1	Konya	2	Yozgad	1
Balıkesir	1	İstanbul	2	Kütahya	1		—
Bursa	2	Kastamonu	1	Muğla	1		26

